

Posudok oponenta habilitačnej práce

Meno uchádzačky habilitačného konania: **PhDr. Monika Nová, PhD., MPH**

Názov habilitačnej práce: **Migrace a aspekty integrace**

Miesto habilitácie: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce, sv. Alžbety, Bratislava

Meno oponenta: prof. PhDr. Ing. Ladislav Bučko, PhD.

Pani uchádzačku Moniku Novú poznám zo spolupráce na Inštitúte misijnej práce a tropického zdravotníctva sv. Jána Pavla II. v Bratislave a na Husovom inštitúte teologických štúdií v Prahe ako zanietenú, ambicióznú a nadmieru pracovitú akademickú a zároveň terénnu rozvojovú pracovníčku. Početná je jej publikačná produkcia: len za rok 2020 má 25 publikačných výstupov.

Zameriam sa na posúdenie habilitačnej práce uchádzačky Novej. Ide o súbor piatich vedeckých článkov na tému migrácie a jedného historického národohospodársko-spoločenského exkurzu o vzťahoch medzi Českou republikou a Mongolskom, o situácii mongolskej menšiny v ČR ako aj o priereze sociálno-ekonomickej situácie v dnešnom Mongolsku. Všetky články sú zaujímavé a prinášajú podnety na diskusiu. V ďalšom sa dotknem prvých piatich článkov, v ktorých autorka prináša aj pôvodné výskumy.

Cieľom habilitačnej práce, ako uvádza autorka v úvode, je podloženie jej vedeckého a výskumného zamerania v oblasti migrácie a integrácie so zameraním na pracovnú migráciu a jej dopadov. V prvom predkladanom článku *Social & Economic Repercussions of Migration In Its Countries of Origin* autorka rozoberá tému vplyvu migrácie na hostiteľské krajiny, na krajiny pôvodu a na samotných migrantov. Je to vysoko aktuálna až naliehavá téma, ktorá dnes rezonuje na globálnej úrovni. Autorka upozorňuje na skutočnosť, že z pohľadu ekonomicky a štrukturálne rozvinutých hostiteľských krajín je krátkozraké hľadať benefity iba pre hostiteľské krajiny, prípadne pre migrantov a ich rodiny, ale že je potrebné mať na zreteli aj vplyv migrácie na krajiny pôvodu (únik mozgov a pracovitých rúk). Ideálna win-win-win stratégia sa ťažko dá dosiahnuť, ale v odbornej diskusii treba hľadať prieniky či akýsi balans medzi trvalou a cirkulačnou migráciou. S týmto autorkiným pohľadom súhlasím. K článku mám však pripomienku a pokúsim sa ju naznačiť v nasledujúcej krátkej diskusii.

Autorka v článku priniesla viac-menej známe fakty, sústredila sa najmä na ekonomicko-sociálnu dimenziu migrácie a okrem náznakov v oblasti legislatívy a umožnenie pravidelného cestovania cirkulujúcich migrantov do svojej krajiny pôvodu, sa nepokúsila o ďalšie riešenia nadhodených otázok a rozvinutie diskusie vzhľadom na iné aspekty migrácie (napríklad rozvoj nových typov podnikania, ktoré dnešná éra sieťovania a online práce umožňuje; osobne by som sa prikláňal skôr k posilneniu investícií v tzv. krajinách pôvodu, podpore ich štrukturálneho, sociálneho a komunitného rozvoja, ale tiež duchovného, napríklad deliť sa s hodnotami (vlastná skúsenosť autora tohto posudku z výskumu v Kambodži). Cirkulačná migrácia, ktorú zdá sa autorka preferuje, má negatívny vplyv napríklad na životné prostredie, pretože podnecuje cestovanie. Ekonomickej migrácii čiže migrácii za prácou sa síce nedá zabrániť, niekedy je dokonca žiaduca, ale prikláňal by som sa k jej nasmerovaniu na znalostný a edukačný rozmer (napr. formou školení, výcvikov, stáží a pod. bez nutnosti pravidelného a častého cestovania – návštevy rodiny 2-3 krát za rok v krajine pôvodu, ak sú tam deti, je i tak málo, no častejšie cestovanie by bolo nákladné a environmentálne neúnosné).

Tretí článok *Migration of parents in search of work while children and adolescents are left in their home country* prináša niektoré zaujímavé pohľady. Pôvodný empirický výskum autorky potvrdzuje opäť známe fakty týkajúce sa detí, ktorých jeden z rodičov alebo obaja rodičia odišli za prácou. Nemám k nemu zvláštne pripomienky. Bolo by možné diskutovať o tom, či deti, ktoré sú bez rodiča/rodičov väčšinu svojho života, sú šťastnejšie, ako deti, ktoré sú bez rodiča/rodičov iba krátkodobo (s.40). Napriek tomu, že autorka končí tento článok neurčitým konštatovaním, že „vplyv migrácie rodičov na školské výsledky ich detí je nepochybný, ale či je pozitívny alebo negatívny, bude závisieť od množstva faktorov“,

z výsledkov výskumu i z následnej diskusie možno vyvodiť, že celkový vplyv migrácie rodičov na deti ponechané doma, je skôr negatívny ako pozitívny.

V článku s druhým poradovým číslom *Dimension of migration – Challenge for European future or concern?* sa autorka snaží o vyvážený pohľad na situáciu moslimských migrantov z Ugandy a Blízkeho východu. Výsledky kvalitatívneho výskumu uskutočneného v Ugande len potvrdzujú tézu, že medzi najlepšie stratégie, ako by mali európske krajiny čeliť obávanej „invázii“ migrantov z Afriky je tá, že budú v Afrických štátoch viac investovať do sociálnej a vzdelávacej oblasti, či do zdravotníctva. K článku mám malú pripomienku, že autorka je argumentačne viazaná viac menej na jedného autora, sociológa Karla Černého.

Štvrtý autorkin článok *Feminizing trends in migration* je akýmsi pokračovaním či doplnkom k tretiemu článku a viac-menej potvrdzuje v ňom prezentované tézy.

V poslednom komentovanom článku *Integration of migrants – examples of interventions in the host country* autorka sumarizuje svoje skúsenosti s prácou s migrantmi a cudzincami na území Českej republiky a spracovala príklady intervencie v oblasti bývania, zdravotníctva, vzdelávania, zamestnania, na posilnenie sociálnych sietí, na rozvoj kultúrnych a medzietnických vzťahov, na riešenie právnických otázok a otázok spojených s kriminalitou, na zabezpečenie potrieb migrantov v duchovnej oblasti a pri osvojovaní si jazyka. K článku nemám pripomienky.

Pripomienka ku všetkým výskumom: To, že autorka podkladá predložené tézy svojich prác pôvodnými výskumami, je chvályhodná. Neudáva však limitácie svojich výskumov. Túto skutočnosť pokladám za deficit všetkých jej vedeckých článkov, zakomponovaných do rámca predloženej habilitačnej práce.

Otázka do diskusie v rámci obhajoby habilitačnej práce:

1. Z predložených článkov vyplýva, že cirkulačná migrácia za prácou má skôr negatívne ako pozitívne dôsledky pre rodiny migrantov. Aké nástroje na obmedzenie cirkulačnej migrácie by autorka navrhla?
2. Zaujímam ma metodika a logistika predložených výskumov v krajinách Afriky a Ázie: či autorka dáta zbierala sama, ak nie, kto jej pomáhal, ako nachádzala výskumné vzorky participantov, či pracovala s tlmočníkmi pri práci s participantmi z miestnych komunít a pod. Prosím o stručné uvedenie limitácií výskumov.

Záverečné hodnotenie:

Predložená habilitačná práca spĺňa požiadavky na takýto typ prác. Uchádzačka Monika Nová v nej ukázala odbornú erudovanosť a široký záber v skúmanej problematike migrácie. Preto **odporúčam** pokračovať v habilitačnom konaní uchádzačky.

prof. PhDr. Ing. Ladislav Bučko, PhD., v.r.

.